

1. Uppdraget

Denna utredning/rapport har skrivits på uppdrag av Piteå Science Park (PSP). Jag menar att det är relevant att också här redovisa uppdragsformuleringarna. Utredningen har två delar. Den första rörde möjligheterna att återstarta Ljudteknikutbildningen

(Ljudteknikutbildningen i Piteå - nedläggning, omtag eller nystart? Fredrik Österling, Kulturantenn AB, maj-juli 2025). Denna andra del syftar till ett bredare grepp kring hela campus och frågan om hur detta kan utvecklas:

”Denna del av utredningen syftar till att identifiera, analysera och bedöma möjligheterna att utveckla utbildnings- och forskningsmiljöerna vid Acusticum i relation till den professionella infrastruktur som området erbjuder. I detta ingår att beakta såväl en enskild utbildningsanordnare som utbildningssamarbeten.

Utredningen (3.1.2) bör inkludera

- en diskussion med utbildningsdepartementet om förutsättningar för att skapa ett starkt konstnärligt kluster i norra Sverige inom högre utbildning och forskning
- minst två alternativa scenarier för högre konstnärlig utbildning i Piteå, med fokus på musik, med beskrivning av konsekvenser och möjligheter samt rekommendationer
- förslag om enskild utbildningsanordnare alternativt utbildningssamverkan (se ovan under punkt 3.1.1)
- konkreta förslag och rekommendationer hur processen framåt kan se ut gällande drift av högre utbildning
- andra alternativa scenarier som identifieras under utredningsarbetet kan redovisas
- förutsättningar för en hållbar ekonomi kopplat till förslagen”

1.1 Avgränsningar, metod och disposition

För att så långt möjligt förstå den föreliggande rapporten/utredningen, kan det vara bra med att få en uppfattning om utredaren själv och vilket gods jag för med mig in i arbetet. Jag har under de senaste decennierna arbetat i tre, mer eller mindre, parallella spår. Det ena är chefs- och ledarspåret. Som chef har jag under åren upparbetat en viss vana vid att få syn på organisatoriska beståndsdelar - både sådant som är utvecklingsbart och sådant som inte är det. I chefsrollen har jag också arbetat mycket med att synliggöra verksamheter och innehåll - i musiklivet har såväl den jämställda säsongen "Skippa helskäg", "Flygstoppet" och "Bögtåget" varit händelser och beslut som skapat debatt även utanför landets gränser. Det andra spåret är utredarens. Som huvudsekreterare i *Den professionella orkestermusiken i Sverige* SOU 2006:34, hade jag möjlighet att närmare undersöka 28 professionella ensembler, deras organisation, politiska styrning och konstnärliga strategier. Här ingick också att titta på utbildningssidan. Övriga - större - utredningsuppdrag har handlat om Kungliga Operans nationalscensuppdrag (på uppdrag av Kgl Operan) och om Komponisterna i Sverige (Konstnärsnämnden), i den senare ingick att undersöka ett flertal orkesterverk och ekonomiska, sociala och konstnärliga villkor (vilket också inkluderar möjligheten till relevanta utbildningar). Slutligen är mitt tredje yrkesmässiga spår *konstnärerna*. Som tonsättare har jag komponerat 12 kammaroperor och ett stort antal orkester-, kör- och kammarverk. Sammantaget med erfarenheterna från Regeringskansliet och den fackliga världen, ger det mig en viss typ av blick, med en viss typ av bredd.

Denna utredning är således ingen s.k. "sifferutredning", utan rör sig i det resonerande landskapet. Min erfarenhet säger mig att mycket är möjligt - givet att rätt konstellation av människor (med rätt kompetens och med vidhängande energi) finns på plats och samlas kring ett utvecklingsspår eller en fråga. Denna utredning konstaterar att det finns ett par tydligt olika vägval att göra.

Något om avgränsningar:

Uppdraget stipulerar en diskussion med utbildningsdepartementet om förutsättningar för att skapa ett starkt konstnärligt kluster i norra Sverige inom högre utbildning och forskning. Som min text kommer att visa, behövs olika processer för att landa det förändringsarbete som uppdragsgivaren ändå skisserar redan genom uppdragsbeskrivningen. Jag återkommer till detta under avsnittet **5. Organisatorisk och utbildningspolitisk färdplan**. I korthet innebär min analys att det faller sig naturligt att diskussionen med utbildningsdepartementet bör äga rum först när parterna (intressenterna) i grova drag enats om en gemensam målbild för hur området och gestaltningen (såväl innehållsligt som fysiskt) ska utvecklas.

Däremot bakar jag i texten in resonemang om förutsättningarna för att skapa ett starkt konstnärligt kluster i Piteå/Norra Sverige. Avseende de i texten omnämnda potentiella samarbetsparterna, reserverar jag mig för den självklara risken att jag inte kan ge en fullständig lista eller bild över möjliga parter. Det innebär i sin tur med självklarhet att om några av de namngivna parterna vill arbeta utifrån de förslag som läggs fram i denna

rapport, så bör de själva göra en mer detaljerad inventering - viktigt eftersom det ger både tydligare ramar och möjligheter.

Med hänsyn till den tid utredningen haft att spela med, har jag också förhållit mig pragmatisk till några aspekter som typiskt sett ändå behöver förhandlas och processas av de parter som eventuellt beslutar sig för att gå samman (enligt mina förslag). I dessa avseenden ger jag dock förslag på ingångar - organisatoriska, ekonomiska och förhandlingstekniska.

Jag har under arbetet haft dialog med ett flertal personer - inte minst Ulrika Lind, projektledare Acusticum Kultur och Samhälle, Henrik Bucht (VD PSP) och Roger Norén (Konserthuschef Acusticum), lärare och studenter vid Musikhögskolan, företrädare för LTU inklusive Anders Hultquist, tonsättare och LTUs utredare, representanter för Kungliga Musikaliska Akademien samt Stockholms Musikpedagogiska Institut. Uppdragets karaktär har krävt ett sökande på nätet efter relevanta underlag och insiktsfulla tankar kring campusutveckling - inte minst en australiensisk studie kallad *Vibrant and viable campus: designing a culture-led recovery* av arkitektfirman Hassell (Au). Jag har också tagit del av mängder av rapporter, projektbeskrivningar och minnesanteckningar från en bredd av Piteå Science Parks verksamhetsgrenar. Även "äldre" material har gett goda tankar, t.ex. Håkan Lundströms *Kartläggning av kompetens och verksamhet inom det konstnärliga området vid LTU* från 2015.

Disposition:

1. Uppdraget
 - 1.1 Avgränsningar, metod och disposition
2. Grundanalys - de fortsatta resonemangens baslinje
 - 2.1. Imagine - then plan
 - 2.2. En levande campusgemenskap
 - 2.2.1. Fördelar med en levande campusgemenskap
3. Vikten av inklusion - urfolket samerna, minoriteter och det civila samhället.
 - 3.1 Ledarskap och branschstudier
 - 3.2 Horror Vacui
4. Två scenarier för högre utbildning
 - 4.1 Förslag: ny enskild utbildningsanordnare - Piteå Konstnärliga Högskola.
 - 4.2 Testbubbla
5. Organisatorisk och utbildningspolitisk färdplan
 - 5.1 Ledarskap och branschstudier
6. Avtal, samverkan och Letter-of-intent
7. Resonemang kring ekonomi och drift
8. Avslutande iakttagelser

2. Grundanalys - de fortsatta resonemangens baslinje.

"Togetherness plays a critical role in transitioning young adults into maturity, and the place for human connection is the campus environment, which fosters socialisation and collaboration. The campus is the theatre setting for life."

Ur Vibrant and viable campus: designing a culture-led recovery, 2024 Campus report, Hassell

Kärnan i mitt uppdrag handlar alltså om att "identifiera, analysera och bedöma möjligheterna att utveckla utbildnings- och forskningsmiljöerna vid Acusticum i relation till den professionella infrastruktur som området erbjuder" (Mina kursiveringar/understrykningar).

Givetvis behöver man i första ledet ta pulsen på dagsformen. Hur mår utbildnings- och forskningsmiljöerna vid Acusticum egentligen? Svaren blir inte entydiga, ska det visa sig. Här sjuder av tvärspektoriella samarbeten (forskning möter musik som möter dans - studenter möter professionella, integrerade samarbeten med musikhögskola, kultur- och folkhögskola. Dessutom - genom PSPs närvaro - ett starkt fokus på innovation, med mycket mer). Trots detta finns alltså dock även orosmoln.

De senaste åren har inte mindre än 8 Piteå-förlagda utbildningar lagts ned till följd av beslut från LTU (se lista mot slutet av avsnittet). Den senaste utbildningen att läggas ned är Ljudteknikutbildningen, en nationellt hyllad utbildning (och den nu enda i sitt slag i Sverige). Detta har (sammantaget) lett till ett tapp om flera hundra studenter, något som i sin tur lagt sordin på både stämningen och på bilden av ett myllrande och dynamiskt campusområde. Även det sedan 2016 etablerade (och konstnärligt framgångsrika) samarbetet mellan LTU och Kungliga Filharmonikerna avslutas efter säsongen 25/26. Istället väljer Filharmonikerna att fortsättningsvis samarbeta med Linnéuniversitetet i Växjö. Som jag förstår det till följd av upplevda samarbetssvårigheter med LTU.

"Petter Sundkvist, professor i musikalisk gestaltning på Musikhögskolan, berättar att personalen före jul fick information om planerna att avveckla biblioteket i Piteå. Men de protesterade kraftigt och trodde att deras argument hade nått fram till ledningen och att allt skulle ordna sig. Men på torsdagen kom alltså personal från Luleå med flyttkartonger till biblioteket." *Ur Biblioteksbladet 21 feb 2025*

I skenet av detta är det rimligt att fråga sig hur samverkan med LTU ska gestaltas i framtiden. Uttrycket "Kärleken är vad kärleken gör" kanske känns både väl pragmatiskt och en smula uttjänt. Uttrycket är ändå märkligt användbart (i överförd bemärkelse) då det

gäller organisatorisk utveckling och möjligheterna till att på riktigt kunna skapa en dynamisk plats och miljö för mänsklig växtkraft och lärande. I överförd bemärkelse skulle alltså LTU, inom sina handlingar, kunna sägas ha visat på ett vägval.

Från Piteå-håll har man också upplevt att det i samarbetet med LTU varit svårt att få gehör (inte minst) för behovet av att marknadsföra platsen Acusticum och Piteå. Utsträckta händer från exempelvis Piteå kommun för att (åtminstone momentant) rädda kvar Ljudteknikutbildningen har också avvisats av LTU. I mina kontakter med rektor för LTU och huvudutbildningsledaren (HUL) för musikhögskolan framträder också en bild som kan summeras som att man är positiv till eventuella initiativ för att återstarta Ljudteknikutbildningen - men att det inte är LTU som ska göra det. På mina ganska detaljerade frågor om vilken analytisk grund beslutet om nedläggning av ljudteknik utbildningen vilade (fanns det reella underskott till följd av budgetöverdrag, var studentunderlaget för klent m.m.) då de underlagen skulle vara av intresse för en eventuell enskild utbildningsanordnare, fick jag följande svar från HUL:

"Förutsättningar för att bedriva en utbildning beror till stor del på i vilken kostym den bedrivs, därigenom skapas ofta förutsättningar för såväl intäkter som kostnader. Av den anledningen är det viktigt att respektive intressent gör sin egen uppskattning av ekonomiska förutsättningar för att driva utbildningen.

I den kostym som utbildningen nu har bedrivits har vi inte hittat former för att ge utbildningen med en budget/utfall i balans."

Ur mejlsvar från HUL 250811.

Jag ska inte fördjupa mig i kvalitetsaspekten på svaret utifrån ett myndighetsperspektiv (givet frågan om underlag och analys). Jag kan dock konstatera att svaret i vart fall inte andas *engagemang* och *driv* i relation till vare sig Ljudteknikutbildningen eller dess eventuella återstart. Universitetskanslerämbetet (UKÄ) har också, i ett beslut från 2025-09-02, kritiserat LTU för sin hantering av processen som ledde fram till nedläggningen av Ljudteknikutbildningen:

"UKÄ anser att Luleå Tekniska universitet bröt mot sina egna regler när beredning inför förslaget inte genomfördes i utbildningsutskottet och den nämndgemensamma gruppen för det konstnärliga området." Vidare skriver UKÄ: "Luleå Tekniska Universitet kan inte undgå kritik för att lärosätet inte följt sina egna regler för beredningen inför beslutet om avveckling av kandidatprogrammet i ljudteknik. UKÄ utgår från att lärosätet vidtar åtgärder för att säkerställa att det inträffade inte upprepas.

Är ovanstående då nog för att konstatera att LTU i själva verket på väg att släppa platsen Piteå och Acusticum?

Självklart inte.

Min bedömning är dock att LTU definitivt har en utmaning i att (åter-) upprätta relationer med Piteå och Acusticum som på ett trovärdigt sätt kan upplevas som hållbara över tid. Det har inte krävts många samtal med studenter och andra på området i Piteå för att konstatera att många ställer sig frågande inför LTUs framtida intentioner. Att LTU värnar varumärket (och platsvarumärket) som innehåller ortnamnet Luleå är i sig inte konstigt. Samtidigt borde LTU ha många incitament att agera i enlighet med Lex Bamse: om man är stor och stark ska man vara snäll (här finns dubier kring proveniensen av citatet, men det tjänar ändå sitt syfte).

Och ja, det går att vara snäll och smart samtidigt. I samverkan mellan ojämlika parter uppstår nämligen ofta en haltande relation, om inte båda parterna är vaksamma och villiga att jämka. Genom att jämka och röra sig "agilt" inom ramen för en större ekonomi (som LTUs) kan både good-will skapas och regionala/nationella vinster uppstå ifråga om (inte minst) konstnärlig kompetensförsörjning.

Kanske har Piteåsidan varit för *reaktiv* över för lång tid? Borde man inte ha reagerat starkare - och agerat - tidigare, när de första signalerna om ett krympande campus kunde konstateras?

Kanske. Men nu gäller det nog att blicka framåt. Och konstatera att det är hög tid att Acusticum samlar de många kreativa styrkor som ändå finns på området för att kunna formera sig för framtida utmaningar. Och i de ingående beståndsdelarna tycker jag mig se förutsättningar för något riktigt spännande. Och sett till utbildningsfloran i Sverige - *unik*t.

Det slitna uttrycket "att dra åt samma håll" låter sig sägas - men stöter ofta på patrull när det ska omsättas i verklighet. I bygget av en (rimligt) framgångsrik verksamhet med utveckling och innovation i sikte är det dock absolut nödvändigt och relevant att tala om vikten av en delad passion. På Stockholms Universitets webbplats ger man sig på att beskriva vad kärlek är: "Det är en blandning av känslomässiga, beteendemässiga och fysiologiska upplevelser, ofta kännetecknat av en kombination av intimitet, passion och åtagande."¹

Intimitet, passion och åtagande, är, i överförd bemärkelse, centrala begrepp att ta hänsyn till och integrera också i arbetet med att utveckla en verksamhet som Acusticum.

Det handlar alltså både om känsla och handling, sprudlande energi och överenskommelser som hedras. Den stora frågan är: kommer nästa kliv att ske i nära samverkan med LTU eller i ny.form?

¹ Från Stockholms universitets webbplats <https://www.su.se/nyheter/karleken-sitter-till-stor-del-i-hjarnan-1.712893>

Utbildningar som lagts ned 2019-2025*:

Redogörelse över LTU-beslut som bidragit till minskat antal utbildningsprogram och studenter på Campus Piteå:

Beslut

2019-06-13 att avveckla forsknings- och forskarutbildningsämnet Musikpedagogik

2020-03-23 att kandidatutbildningarna Visuellt gestaltning inriktning digital design samt inriktning filmdesign ska avvecklas

2020-03-30 att kandidatutbildningen Journalistik och medier (FKJMG) med tre inriktningar, huvudområde och kandidatexamen ska avvecklas och ytterligare antagning inte ska ske

2020-12-16 att den 31 december 2020 avveckla forsknings- och forskarutbildningsämnet Medie- och kommunikationsvetenskap

2020-12-21 att den 31 december 2020 avveckla forskarutbildningsämnet Ljudteknik/ Audio Technology

2020-12-21 att avveckla undervisningsämnet musik, och ämneskombinationerna kod MUEN, MUMU, MUHI samt MUMA i utbildningen Ämneslärare, inriktning mot gymnasieskolan

2024-02-24 att avveckla programmet Scenproduktion, tvärkonstnärlig

2025-02-24 att avveckla kandidatprogrammet Ljudteknik

**Det bör noteras att det givetvis föreligger delvis olika omständigheter bakom ovanstående nedlagda utbildningar - det ligger i sakens natur att skälen bakom till del framstår som rationella och till del mindre transparenta.*

2.1 "Imagine, then plan"

Ur *Vibrant and viable campus: Designing a culture-led recovery*, Hassell 2024

"Piteå kommun har gjort en ansats att genom Acusticum-området med Piteå Science Park, näringsliv, akademi, konserthus och kreativa verksamheter bidra till samhällsomställningen genom tvärsektoriell samverkan med kulturdriven samhällsutveckling som utgångspunkt och plattform. Satsningen öppnar för flera viktiga frågeställningar."

Ur Anteckningar AIM-day Umeå universitet den 11 juni 2024, Greta Wimander, Ulrika Lind

Piteå Science Park (PSP) är ett av Piteå Kommun helägt kommunalt bolag. PSP är en del av den nationella branschorganisationen Swedish Incubators and Science Parks, SISP. I organisationen samlas 80 regionala innovationsmiljöer som arbetar för att bidra till Sveriges utveckling, innovation och tillväxt. Enligt PSP själva är de en "samhällsnyttig sciencepark som driver meningsfull förändring genom att använda kulturen som en bärande kraft." *Piteå Science Parks positionering.*

PSP betonar alltså kulturen som en sorts motor för förändring och utveckling. Även det tvärsektoriella arbetet lyfts fram: *"Piteå Science Park har tagit initiativet till en tvärsektoriell samverkan på Acusticum-området i Piteå där "kulturdriven samhällsutveckling" ska stå i centrum: det betyder en vision där konst och kultur ska prioriteras för människors välmående, engagemang, delaktighet och kreativitet, inte minst barn och unga med nationella kulturmål och barnkonventionen som grund."*

Det saknas med andra ord inte idéer under PSPs paraply. Det "kulturdrivna" elementet torde också vara unikt för PSP - en i mina ögon särskilt konstruktiv aspekt i vår samtid. Bland de många kreativa spår som de fyra verksamhetsdelarna (Innovationsarenan, inkubatorn Go Business, Konserthuset Studio Acusticum och Campus Piteå) skapat, finns också tanken om ett nationellt centrum för dokumentärt berättande - idén knyter också an till tanken om Acusticum som spelplats för tvärsektoriella byggen, med forskning och lärande som en självklar ingrediens. Så här skriver PSP bland annat i sin projektbeskrivning av detta nationella centrum:

"Med verksamhet i Piteå som bas drivs en nationell mötes- och utbildningsplattform på internationell spetsnivå för talanger som har för ambition att arbeta med bildjournalistiskt innehåll. Detta ska inspirera, stärka och komplettera spetsverksamhet i hela landet, även genom regionalt förlagda aktiviteter och samverkan med universitet och andra aktörer. Satsningen ska även stärka återväxten till journalistyrket samt främja ung kreativitet och skapande".

Och detta är bara ett av de många olika spåren som leder fram till en idé: tänk om det är i Piteå som en ny typ av konstnärlig högskola skulle skapas? En som också öppnar ett fönster mot media och journalistik, kanske rentav inkluderande branschanalys?

Acusticumområdet är redan idag en miljö som iscensätter möten mellan PSP, innovation, akademi (universitet), konserthus och kreativa verksamheter. I så måtto rimmar utvecklingen med de ursprungliga tankarna kring området och de bevekelsegrunder som också staten haft för att rikta resurser till verksamheten (se rapportens första del).

I Piteå har alltså en plats vuxit fram där konst, teknik och entreprenörskap kan mötas och potentiellt kan skapa något större än summan av delarna. Men, givet utvecklingen som beskrivits i inledningen, bör nästa växel läggas i för att området och verksamheterna ska kunna nå sin fulla potential. Acusticum kan bli en än mer levande och magnetisk mötespunkt där människor från olika kulturer, discipliner och generationer korsar vägar. Här finns i stor utsträckning förutsättningarna och faciliteterna för att kunna skapa framtidens musik, scenkonst och innovation. Från Sápmis och Norrbottens scener till världen – Acusticum skulle kunna bli navet där tradition möter framtid och där idéer på riktigt får chans att bli verklighet.

För att Acusticum ska bli den konstnärliga och innovationsdrivna smältdegel man aspirerar på, där musik, scenkonst, utbildning och entreprenörskap möts i en unik miljö, menar jag att det behövs en delvis ny typ av fotarbete från intressenternas sida. Jag kommer att gå närmare in på de organisatoriska förutsättningarna längre fram men i korthet bygger det på grovt sett två viktiga ingredienser:

- Att idéer som redan florerat (och till del slagit rot) på campus/PSP kompletteras/stöps om till en *visionär helhet* som inkluderar såväl tanken på Piteå som en plats för högre konstnärliga (och andra) studier, en plats som också tydligt inkluderar perspektiv på de fysiska rummen (alla-möter-alla-principen och biophilic design), fysiska iscensatta mötesplatser, AI-utveckling, kritiska branschstudier, strategiska samarbeten med såväl näringsliv som civilsamhälle - men också tydlig inklusion av perspektiv på och inklusion av urfolket samerna och den tornedalska kulturen. Hur spretigt det än kan låta finns här ingredienserna, menar jag, för att (rätt navigerat) kunna skapa både en platsens magnetism och en kreativ stubintråd.
- Att det skapas en organisatorisk "kropp" som är tillräckligt kompetent och idéburen för att kunna och våga driva den förändring som krävs. En "kropp" som också förmår självkritiskt följa upp det egna arbetet. Genom att aktivt ta till sig de senaste rönen om hur man skapar en levande, magnetisk plats för lärande, utveckling och innovation, kan Acusticum på riktigt utvecklas till en nod där kreativitet, samverkan och framtidstro är bärande element. Här kan studenter, forskare, professionella konstnärer, civilsamhälle och företagare mötas i ett öppet landskap där idéer kan födas, förädlas och förverkligas – från första skiss till turné.

Jag tror att en väg framåt för Acusticumområdet är att skapa ett campus där principen "alla möter alla" iscensätts och fördjupas – från student till etablerad ljudtekniker, artist, komponist, dansare eller skådespelare – genom mentorskap, företagskopplingar och civilsamhällets engagemang. Genom att kombinera högre musik- teater och dansutbildningar med entreprenörskap, innovation, branschanalys

och AI-kunskap (och möjligen journalistik/dokumentärt skapande) som integrerade moment, och genom att skapa ett öppet "konstnärligt kontorslandskap", kan Acusticum fortsätta utvecklas till att (än mer) bli en plats där tvärsektoriell utveckling och kreativ förnyelse står i centrum. Jag menar att det är hög tid att föra samman de framåtsyftande krafterna i och runt Acusticum, tillsammans våga tänka de kreativa tankarna fullt ut och därefter *agera*.

2.2 En levande campusgemenskap

När man läser olika tillgängliga dokument kring campusmiljöer och hur dessa kan ges fart och energi genom hur man *gör* och *agerar* i och runt miljön, framträder ett mönster, som jag menar är relevant även för Acusticum och Piteå. Jag har nedan listat en sorts sammanfattning av de återkommande elementen i dokument och hemsidor (utländska universitet och lärosäten) som på olika sätt engagerar sig i frågan om *levande campus*. Även om en del leder tankarna till de arketypiska amerikanska campus, menar jag att det finns något väsentligt att ta till sig för svenska förhållanden. Den sociala och fysiska miljön har inte alltid varit högsta prioritet inom det svenska utbildningsväsendet. Var och en av rubrikerna nedan fordrar givetvis en aktivitet och ett driv - en *iscensättning*:

Studentengagemang

Ett levande campusmiljö inspirerar till aktivt deltagande i en mångfald av aktiviteter, evenemang och organisationer – både akademiska och sociala.

Känsla av tillhörighet

En inkluderande och välkomnande miljö, där varje student känner sig sedd, uppskattad och stöttad, är en grundförutsättning för trivsel och framgång.

Helhetsbaserade studentstöd

Genom att erbjuda omfattande stödinsatser såsom akademisk vägledning, resurser för psykisk hälsa och karriärvägledning får studenterna de verktyg de behöver för att utvecklas och nå sina mål.

Sociala möjligheter

Ett levande campus skapar rika tillfällen för studenter att mötas, bygga vänskaper och forma nätverk som stärker både gemenskapen och den personliga utvecklingen.

Levande campusliv

Campuslivet omfattar en dynamisk mix av sociala, kulturella och rekreativa aktiviteter som berikar vardagen och fördjupar studenternas helhetsupplevelse.

Samhällspartnerskap

Genom att knyta band till det omgivande samhället via olika initiativ och samarbetsprojekt berikas campuslivet, samtidigt som ett starkt samhällsengagemang växer fram.

Ledarskapsutveckling

Genom att erbjuda studenter möjligheter att utveckla ledarskapsförmågor och axla roller med ansvar stärks deras självförtroende och känsla av delaktighet i gemenskapen.

Fysisk miljö

Campusområdets utformning och arkitektur bidrar till att skapa mötesplatser, främja interaktion och bygga en inbjudande och inspirerande atmosfär.

Teknologisk integration

Med stöd av modern teknik kan kommunikationen fördjupas, digitalt engagemang stärkas och virtuella gemenskaper formas som ytterligare berikar campuslivet.

Mångfald och inkludering

Ett campus som bejaktar mångfald och säkerställer att alla studenter känner sig välkomna och respekterade skapar en stark och hållbar gemenskap.

2.2.1 Fördelar med en levande campusgemenskap

“To truly honour the myriad of cultures represented within your institution, it's crucial to organise events and activities that celebrate diversity and deepen cultural awareness. These initiatives should be designed to encourage active student participation, allowing them to proudly showcase their own cultures, traditions, and backgrounds. Consider hosting cultural fairs, speaker series, art exhibitions, and performances that provide a platform for expression and exchange. By creating spaces where stories and traditions can be shared, we not only enrich the campus experience but also foster a sense of belonging and community among all students.” EdTech

Det kan tyckas överflödigt att peka på fördelarna med ovanstående, som jag vill kalla för *strategiska*, aktiviteter. Sammantaget kan dessa aktiviteter bilda en viktig klangbotten för studiemotivation. Studenter är inte bara läshungriga individer. Som människor söker de också sin flock. Och campus kan med fördel också öppna för andra än studenter - här bör alla möjliga delar av samhället kunna mötas och bidra till en öppen och nyfiken attityd som i sin tur också kan öka motivation och resultat hos de studerande. Det engagemang som syns i samverkan för ett “bättre Piteå” med sikte på ungdomars mående är ett utmärkt exempel och ett frö att bygga vidare på i levandegörande av campus.

- Ökat studentengagemang: Studenter kan bli mer motiverade att delta i aktiviteter och utveckla en djupare samhörighet med sin institution.
- Högre studentnöjdhet: En inspirerande campusmiljö kan bidra till ökad trivsel, välbefinnande och tillfredsställelse.
- Förstärkta akademiska prestationer: När studenter känner sig trygga och stöttade kan deras möjligheter att lyckas i sina studier öka.
- Stärkt känsla av tillhörighet: En inkluderande gemenskap kan minska känslan av isolering och skapa band som varar.

- Positiv campuskultur: Ett levande campus präglas av en öppen, välkomnande och dynamisk kultur där alla kan växa.
- Långsiktiga alumnirelationer: Studenter som har en positiv upplevelse av sin studietid är rimligen mer benägna att bära med sig engagemanget och hålla kontakten med sitt *alma mater* även efter examen.

3. Vikten av inklusion - urfolket samerna, minoriteter och det civila samhället.

"To ensure an equitable campus environment, it's imperative to actively engage with underrepresented groups and create forums where their voices can be genuinely heard. This engagement should be an ongoing dialogue, not a one-time event, and should inform policy and practice. Facilitate focus groups, advisory panels, and regular meetings that provide these groups with direct channels to express their concerns and contribute to decision-making processes. Moreover, proactively seek to create opportunities for their participation in all aspects of campus life, from academics to extracurricular activities, ensuring that inclusion is not just a policy but a lived reality." (GoodCOurse /EdTech company)

Som jag nämnt tidigare i texten, tror jag det kan vara tid för att skapa en ny typ av (primärt *konstnärlig*) högskola med Piteå och Acusticum som bas. Ännu finns Piteå som begrepp i det musikkulturella minnet - i musikmiljön talas det sällan om att man studerat musik vid LTU - man har "gått i Piteå". Även om det inte är "fast mark" att bygga ett nytt utbildningsmonument på, är det ändå att betrakta som en god utgångspunkt eller s.k. *momentum* - det finns ett levande samtal om Piteå som en plats för musik.

Vidare har Piteå nyligen blivit samisk förvaltningskommun. Detta innebär bl.a. att Piteå kommun ska stödja samers rätt att använda sitt språk och få tillgång till tjänster som förskola och äldreomsorg på samiska. Vid sidan om satsningen på urfolket samerna, arbetar Piteå Kommun också för de övriga nationella minoriteterna. Det kan finnas särskilda skäl för kommunen att också tydligt närma sig den Tornedalska minoriteten (kväver, tornedalingar och lantalaiset), givet den (relativa) närheten till områden där meänkieli talas men också för att det bor många människor med rötter i de meänkielitalande områdena i Piteå Kommun. Kulturellt finns många kopplingar mellan Piteå kommun och både samisk och tornedalsk kultur.

Platsen spelar därför givetvis en central roll i den vidare samverkan inom hela Norrbotten, men också (utifrån ett samiskt perspektiv) söderut (sydsamiskt område) och västerut (norsk sida av Sápmi) och österut (finsk sida av Sápmi). Skulle Acusticum kunna bli en ännu tydligare port till Sápmi, där den samiska kulturens uttryck ges utrymme och utvecklingskraft? Jag tror svaret är ja. Frågan om inklusion av även den tornedalska minoritetens perspektiv blir här givetvis också relevant.

"Forge strategic partnerships with community organisations that are champions of diversity and inclusion. By collaborating with these groups, universities can bridge the gap between campus and the broader community, fostering mutual benefits. Such alliances can enrich the educational experience with real-world perspectives and create pathways for internships, service learning, and community engagement projects. These partnerships can also serve as a conduit for cultural exchange,

opening doors to new opportunities for students to learn, grow, and make a meaningful impact beyond the university walls.” (GoodCourse /EdTech company)

Erfarenheter från länder som Kanada, Australien och USA ger vid handen att en ökad kontakt med och kunskap om urfolk och minoriteter kan skapa en breddad och fördjupad blick för samhällsbyggets möjligheter (och historia). I en samverkan med lokala/regionala företrädare för samiska och tornedalska intressen kan nya insikter skapas som kan bidra till att överbrygga avstånd mellan lärosäte och omgivande samhälle (och dess historia). Nyligen presenterades en svensk kulturkanon på uppdrag av Regeringen (SOU 2025:92). Såväl samiska som tornedalska företrädare har reagerat på vad som uppfattas som en endimensionell bild av de respektive kulturerna vars plats i denna ”svenska” kanon dessutom är tämligen undanskymd och än mindre problematiserad.

Att en ny konstnärlig högskola i Piteå skulle kunna ha såväl samisk som tornedalsk kultur som integrerade delar framstår därför som både viktigt och i många stycken naturligt - mig veterligt skulle det också vara det första seriösa försöket på svensk sida att integrera dessa perspektiv i ett konstnärligt utbildningssammanhang. Givetvis bygger detta på att man både inkännande och metodiskt närmar sig och bygger relationer med företrädare för respektive område - och inkluderar dessa företrädare på ett tidigt stadium i diskussioner, planering och beslutsfattande.

Några idéer och möjliga samverkansparter:

Med utgångspunkt från begreppet *Árbediehtu* (traditionell kunskap) – skulle skapandet av en ny tvärkonstnärlig samisk utbildning inom jojk, dans, litteratur, bildkonst och teater vara inte bara möjlig inom ramen för en ny Konstnärlig Högskola, utan också angelägen. Detta skulle kunna börja byggas genom initiala kontakter med av samiska aktörer, institutioner och utbildare.

Den tornedalska kulturen har sina egna särdrag, även om den av naturliga skäl alltid korsbefruktats av den samiska (och omvänt). Här finns en rad aktörer som torde vara viktiga för att komma vidare i en integrering av perspektiven i en ny konstnärlig högskola: Tornedalsteatern/Tornionlaakson teatteri vore en självklar part i sammanhanget. Den metodik de odlat över decennier handlar ofta om att blanda amatörer och proffs med lokala berättelser och förutsättningar som utgångspunkt. Bland tornedalingar finns givetvis en mängd kulturbärare och -personligheter som i sin egen rätt skulle kunna bidra till samtalet

Närvaron av de samiska språken och meänkieli i de fysiska rummens gestaltning blir en naturlig fråga att ta upp - flerspråkig skyltning, namngivande av salar på olika språk blir självklara ingredienser i synliggörande och integrerande av perspektiven.

Inte minst i den samiska kulturen är gränsdragningar mellan olika discipliner inte alltid relevanta. Det finns många exempel på samiska konstnärer som rör sig fritt mellan uttrycken, också med stark koppling till entreprenörskap. Här menar jag finns en möjlig öppning mot näringsliv och ledarskapsutveckling.

Finns också en öppning till den skogliga näringen? För både de samiska och tornedalska kulturerna är skogen ett kulturellt centrum. I spåren av de många konflikter som skapats i skärningspunkten mellan samiska intressen, tornedalska perspektiv och skogsbruk kanske det skulle vara intressant att även kunna analysera och utveckla relationerna inom ramen för en tvärssektoriellt orienterad konstnärlig högskola?

Att i tillägg skapa grupper där relevanta frågor kopplade till minoritetsperspektiven diskuteras - programråd, debattforum etc - blir förstås också en viktig del av utvecklingen i denna riktning.

3.1 Ledarskap och branschstudier

I en levande och inkluderande campusmiljö blir frågan om hur ledarskapet gestaltas viktig. Att ledarskaps- och branschrelaterade frågor också behöver diskuteras och analyseras inom ramen för konstnärliga utbildningar menar jag är självklart. Ett spår som är väl värt att överväga för en framtida (unik) satsning i Piteå, är möjligheten att inkludera ledarskaps- och branschstudier som en integrerad del. Primärt tänker jag på ledarskapsutbildning inom de kulturella näringarna och på kulturinstitutioner. För de olika institutionella (och andra) kulturverksamheterna finns idag ingen utvecklad ledarskapsutbildning - än mindre något väsentligt forum för branschutveckling. Genom

Als inträde och explosiva utveckling väcks nya frågeställningar om hur såväl konstnärer som hela branscher ska navigera i det framväxande landskapet. Här ser jag en möjlighet att ytterligare fylla på det Piteå-unika perspektivet, t.ex. genom samverkan med Handelshögskolan eller andra relevanta externa parter.

3.2 Horror Vacui -

Horror vacui is a Latin term meaning "fear of empty space" or "fear of the void," which describes the desire or tendency to fill every available surface or space with detail, information, or objects.

Begreppet Horror vacui refererar, förutom till konsthistorien och den medeltida strävan att fylla varje tomrum med detaljer, även till den historiska fysikaliska tanken om att det inte finns några sanna tomrum, eftersom omkringliggande materia alltid kommer att fylla eventuella tomrum. Det är i den senare betydelsen jag för in begreppet i dessa mina

vidare resonemang om Acusticumområdet och den fysiska utformningen. Lika måhända långsökt, men kanske mer illustrerande (trots den överförda bemärkelsen) är tanken om att det i frånvaron av medveten dramaturgi ändå uppstår en sorts dramaturgi.

Att gestaltningen, utformningen, av den fysiska platsen har betydelse för människors välbefinnande är nog inget kontroversiellt påstående. Att det, analogt, kan ha stor betydelse för lärande och den sociala interaktionen människor emellan kanske inte heller utgör någon intellektuell vattendelare. Så varför tycks man inte gå den extra metern för att göra de (ibland små) förändringar som skulle kunna göra stor skillnad? En rullvagn med te och kaffe kan - rätt placerad - bli en samlingspunkt från vilken samtal leder vidare. Med en liten ambitionshöjning (från kaffevagnen räknat) skulle man rentav kunna se början på en livaktig backdrop för ett intellektuellt och kreativt landskap.

Idag är de flesta ytor på Acusticumområdet uthyrda. Men hur ser nyttjandegraden ut på de enskilda ytorna och är nyttjandet idag optimalt kalibrerat för respektive verksamhet? I ett läge där man beslutat sig för att skapa den skisserade nya konstnärliga högskolan, bör man göra en grundläggande analys av ytornas nyttjande grad utifrån ovanstående perspektiv. Kan helheten "omdesignas" för att bättre svara mot en ny, revitaliserad campuskultur?

"New collaboration and kitchen spaces surround and activate the central staircase to encourage students and staff to come together and exchange ideas at the heart of the college." Birch Building, The Australian National University, Canberra

Biophilic design - eller Biofil design - är ett begrepp som i praktiken vill integrera naturen och vår relation till naturen i det rumsliga. Såväl ljus, ventilation som väggar, tak och mötesplatser marinerar i tanken om närheten till naturen som en väsentlig utgångspunkt för lärande, utveckling och innovation. Det nya Hjalmar Lundbohmgymsnasiet i Kiruna är en byggnad som på ett (grundläggande) plan omfamnat ansatsen. Arkitektfirman White skriver så här:

"Den exteriöra gestaltningen fokuserar på det arktiska klimatet, med robusta betongsocklar, en fasad som samspelar med taket och dess lutning för att skydda byggnaden från vind och snö. En vertikal öppning i taket som fångar dagsljuset inne i byggnaden. Inspiration har hämtats från skogsnäringen, där varje huskropp kan översättas till en avverkad stock utlagd på marken. Inomhusmiljöerna hämtar inspiration från polarhimlens årsvisa skiftningar, med naturtrogna och obehandlade material i samspel med kontrasterade material och kulörer. Varje huskropps gestaltning representerar en årstidshimmels karaktär och får därigenom en egen identitet. Material, konst och inredning återbrukas från den gamla stadskärnan i bland annat väggar, entréhall och undertak som ett led i att bevara kulturhistoriska värden."

I sin mer utarbetade form handlar *biophilic design* om att sätta människorna i mer direkt kontakt med naturen, och då inte bara genom materialval. Det handlar om att exponeras för såväl växter, vatten, solljus men också andra sensoriska upplevelser som doft och ljud.

"The conversation must include the campus experience and the role that teaching and learning, research facilities and student infrastructure play in getting people back on campus more often and keeping them there longer."

Fysiskt rum och miljöanpassning

Det fysiska campusområdet bör alltså stödja visionen om ett levande, mångkulturellt och kreativt nav. Det kan ske genom:

- Multifunktionella scener och studios som möjliggör både utbildning, konserter, inspelningar och publika evenemang (redan - i stort sett - verklighet).
- Öppna mötesplatser som kombinerar kaféer, utställningar och kreativa arbetsytor.
- Kulturellt förankrad gestaltning – exempelvis golvmönster inspirerade av samiska symboler, ljudkonstverk som växlar mellan joik och tornedalska visor, eller arkitektoniska detaljer i trä och sten från regionen.
- Gröna och hållbara inne- och utemiljöer med plats för spontana möten och mindre utomhusframträdanden.
- Synlig flerspråkighet i skyltning (svenska, samiska, meänkieli och engelska) som stärker känslan av tillhörighet och öppenhet.

En genomtänkt fysisk miljö blir därmed en förlängning av själva idén – en plats där människor känner att deras språk, berättelser och uttryck är närvarande och värdesatta.

4. Två scenarier för högre konstnärlig utbildning

Acusticum befinner sig just nu i en dynamisk fas, med (menar jag) potential att vid sidan om Musikhögskolans verksamhet i sin helhet, också inkludera en mer utbyggd

dansverksamhet, men också teaterverksamhet.

Reflektion:

Finns det, givet Piteås starka koppling till skogliga näringar en möjlighet att knyta näringslivet till den tänkta konstnärliga högskolan? Samverkan kring den fysiska utformningen? Korskopplingar på forskningsnivå mellan konstnärlig gestaltning, skogsindustrins hållbarhet kopplat även till min-
perspektivet?

Det första alternativa scenariet bör dock utgå från möjligheten att LTU fortsatt har ett intresse att aktivt bidra till att bygga ett starkt

sammanhang - ett *konstnärligt kluster* - på Acusticumområdet. För att detta ska kunna ske, fordras en transparent process där man rätar ut historiska frågetecken och enas om en väg framåt som skapar någorlunda jämvikt mellan de ingående intressenterna.

Att undersöka möjligheten att kunna flytta in Teaterhögskolan, nu med Luleå som adress, till Acusticums lokaler borde vara en intressant möjlighet för utvecklingen av campusområdet och en framtida konstnärlig högskola. Ytterligare samverkan med andra aktörer på det nationella planet såsom SMI, Umeå universitet och eventuellt Kungliga Musikhögskolan kan under givna omständigheter visa sig intressant.

Men även det dokumentära berättandet, som tidigare nämnts, bör ha en plats i bygget av en konstnärligt inriktat campus och en plats för högre konstnärlig utbildning. En särskild inkubator för musik för barn och unga (en underspelad ingrediens i det som typiskt sett ingår i konstnärlig utveckling på musikområdet) inom ramen för den konstnärliga högskolan skulle kunna utveckla nya produktioner – även inom det elektroakustiska fältet – för att stärka Norrbottens (och Sveriges) musikliv. Samtidigt kan ett formaliserat samarbete med de andra existerande (och framväxande) spelplatserna i Norrbotten ge fler scener och publikmöten för studenter och professionella - ett regionalt turnénätverk för unga skulle kunna ha Acusticum och Aurora som noder. Ett samarbete med Norrbottensmusiken borde i det sammanhanget vara en s.k. lågt hängande frukt.

Oavsett hur man styr detaljerna kring utvecklingen på Acusticum, och i vilka organisatoriska former och kombinationer man väljer att fortsätta arbetet, bör man ta sikte på att formulera sin verksamhet med utgångspunkt från platsens *unika* möjligheter och de redan ingående beståndsdelarnas delvis disparata - men ändå samstämmigt framåtriktade - energier.

I dagens samhälls- och utbildningssammanhang tycks det allt viktigare att kunna presentera *unika* erbjudanden, *unika* möjligheter och resurser. I begreppets egentliga mening innebär unikt något som inte finns någon annanstans, eller bär på en helt egen kvalitetsnivå. I det svenska sammanhanget var Ljudteknikutbildningen just *unik*. En återstart av ljudteknikutbildningen upplever jag därför som en viktig ingrediens i bygget (eller, om man så vill, revitaliseringen) av ett nytt campusinnehåll.

Även om det ibland kan framstå som en smula tröttsamt med jakten på det *unika*, behöver man kanske ändå besinna vad fenomenet också pekar på, vid sidan om att vi befinner oss i ett (inte heller unikt) skede av historien där (återigen) allt fast tycks förflyktigas. Å ena sidan har vi lärosäten som vänder ut och in på sig själva för att tillgodose såväl regeringens ambitioner som studenternas ständigt fluktuerande intressen. Å andra sidan tycks de akademiska formerna och traditionerna (över tid) vinna över verkligt innovativa grepp och tankar om innehåll och nya (just) former och strukturer.

”Kultur äter strategi till frukost” uttryckte managementkonsulten Peter Drucker. Uttrycket pekar inte, menar jag, på att strategier är oviktiga. Däremot pekar det på betydelsen av styrkan i ett företags eller annan organisations kultur. Och jag tror att man, för att lyckas med att skapa en vital campusmiljö med starkt fokus på innovation, tvärssektoriella kopplingar, forskning och konstnärskap, behöver börja i ett djupgående partsgemensamt

arbete för att skapa en *gemensam kultur*, där inte bara den intellektuella takhöjden kan sättas tillsammans. **I den gemensamma kulturen bör också tankar om den fysiska platsens betydelse och utformning ingå - och hur den iscensätts med aktiviteter för studenter, lärare, forskare och besökare.**

Skulle bygget av ett nytt innehåll och liv på campus i Piteå som utvecklar och fördjupar relationer mellan studenter, lärare, forskare och omgivande samhälle kunna sägas vara i verklig mening unikt? Kanske - och i så fall vore initiativet helt beroende av med vilken grad av energi man går in i ett bygge av en gemensam kultur - en kultur som *medger strategisk rörlighet*.

4.1. Ny enskild utbildningsanordnare - Piteå Konstnärliga Högskola.

Stiftelsen Piteå Konstnärliga Högskola: Högre utbildning i komposition, improvisationsmusik, ljudteknik, teater, dans, dokumentärt berättande, branschanalys, AI, samt residens och forskning.

Med ledning av hur historiken i samarbetet med LTU ser ut - också med de senaste förvecklingarna runt det konstnärliga samarbetet med Kungliga Filhamonikerna i färskt minne - tycks det dock angeläget att skapa en *tydlighet* kring hur arbetet med högre konstnärlig utbildning i Norrbotten och Piteå framgent ska gestaltas. Det har betydelse inte bara för Piteå, utan för det konstnärliga samtalets utveckling på ett nationellt plan. På ett plan är det också fråga om att återföra tolkningsföreträdet och initiativet till Piteå.

Jag har landat i en möjlig *andra färdväg* som tar sin utgångspunkt i bildandet av en stiftelse som i sin tur blir enskild utbildningsanordnare - en *konstnärlig högskola i Piteå*, med acusticumområdet som självklar spelplats. Basen för denna stiftelse bör vara bred

och förankras i ett partsgemensamt idéarbete - ett arbete där jag hoppas att denna rapport kan tjäna som diskussionsunderlag. Denna stiftelse skulle kunna bli den "kropp" jag talat om i det inledande avsnittet **2.1 Imagine, then plan.**

Detta större grepp behöver börja i en samsyn mellan ingående parter - utifrån denna samsyn kan en process mot realiserande påbörjas. I den organisatoriska och utbildningspolitiska färdplanen (som i denna rapport bara grovt skisseras) ges några ledtrådar till hur den gemensamma vägen framåt kan gestaltas. Det torde vara självklart att den idag verksamma konstnärliga kompetensen i Piteå tas tillvara och inkluderas i idé- och utvecklingsarbetet.

Möjliga (initiala) samtalsparter:

- Piteå Science Park: Innovationsplattform och *projektägare*.
- Studio Acusticum: Lokaler, teknik, produktion.
- Piteå kommun: Stadsutveckling, finansiering, kulturstrategi.
- Näringsliv.
- Civilsamhälle: Kultur- och andra lokala föreningar.
- EdTech-bolag
- Samiska & tornedalska organisationer: Kulturprogram, språk, rådgivning.
- Norrbottensmusiken: Regional musikverksamhet som bidrar med konserter, residens, musiker och pedagogiska projekt kopplade till campusets profil.
- Umeå Universitet
- Kungliga Musikhögskolan
- Stockholms Musikpedagogiska Institut (se utredningens del 1 där SMI pekas ut som möjlig part för återstart av Ljudteknikutbildningen i ny form).

4.2. Testbubbla

Om parterna inte initialt s.a.s. vill gå *hela vägen*, utan vill pröva den utifrån en försiktighetsprincip, kan en "testbubbla" i vilken ett antal spår prövas vara en möjlig väg framåt. Baksidan med denna väg är förstås att man inte når samma nivå av tydlig framåtriktning.

Projektförslag för ett levande och innovativt campus med fokus på innovation, komposition, improvisationsmusik, ljudteknik, samarbete med näringsliv, civilsamhälle, samer, tornedalingar och Piteå Science Park.

Vision

Att göra Campus Piteå till ett "vibrant campus" – en plats där kreativitet, innovation och möten mellan kultur, utbildning, forskning och samhälle äger rum.

Mål

1. Innovationsnav: Stärka kopplingen mellan utbildning, forskning och entreprenörskap genom konkreta projekt.

2. Kompositions- och ljudteknikcentrum: Erbjud spetsutbildningar och (fortsatta) residens för kompositörer, improvisationsmusiker, ljudtekniker och ljudkonstnärer.
3. Samarbete med näringsliv: Skapa nya samverkansmodeller där företag deltar i campusaktiviteter.
4. Mångfald & kulturarv: Inkludera samiska och tornedalska kulturuttryck och språk i campusmiljön.
5. Integration med Piteå Science Park: Dela resurser, projekt och nätverk för att stärka hela regionens innovationssystem.

Delprojekt & aktiviteter

Tidsplan (24 månader)

År 1:

- Starta Innovation & Makers Lab
- Första kompositions- och ljudteknikresidens under Piteå Konstnärliga högskola.
- Pilotworkshop med samiska och tornedalska kulturinslag

År 2:

- Lansera årlig "Vibrant Campus Festival"
- Full integration mellan Science Park och återkommande campusaktiviteter
- Etablera 3–4 återkommande samarbetsformat med näringsliv och civilsamhälle som aktörer.

Budgetspann (grovt estimat)

Post	Kostnad (SEK)
Innovation & Makers Lab	1,4 MSEK
Kompositions- & ljudteknikresidens	650 000
Samisk & tornedalsk kulturprogram	500 000
Event & kommunikation	600 000
Samarbetsprogram med Science Park	350 000
Totalt	~3,5 MSEK

Framgångsmått (KPI:er)

- Antal nya samarbetsprojekt per år.
- Antal internationella besökare/artister.
- Nya företag eller prototyper som växer fram ur campus.
- Antal deltagare i kultur- och innovationsprogram.
- Bevarande och synliggörande av samiska och tornedalska språk och musiktraditioner.

5. Organisatorisk och utbildningspolitisk färdplan

- Öka *magnetismen* genom tydligt ställningstagande för det platsen och dess unika förutsättningar - historiskt, kulturellt, fysiskt (rummen) och konstnärligt . Öka samarbetet också med det civila samhället och näringslivet i Piteå för att långsiktigt stärka campus från alla håll - underifrån, från sidan och ovanifrån.

Jag skisserar nedan en möjlig organisatorisk och politisk färdplan för PKH (det andra scenariet). De resonemang jag fört i denna rapportens övriga delar menar jag är väsentliga att inkludera som utgångspunkt för den mer schematiska anlagda redogörelsen nedan.

6.1 Strategisk vision

Etablera Piteå Konstnärliga Högskola som en fristående högre konstnärlig utbildningsinstitution med komposition, improvisationsmusik, ljudteknik, teater, dans, dokumentärt berättande, AI och samt en *verklig* integrering av samisk árbediehtu (traditionell kunskap) och tornedalsk kultur. Tvärsektoriellt arbete ska för PKH vara en *utgångspunkt*.

6.1.2 Politisk process (som föregås av partsgemensamt idéarbete)

Steg 1: Förankring och behovsanalys med Utbildningsdepartementet, Sametinget och minoritetsorganisationer.

Steg 2: Policyunderlag skapas i samverkan med kommun, region, kulturinstitutioner och näringsliv.

Steg 3: Förhandling om överföring av utbildningsplatser och budget från LTU till PKH.

6.1.3 Finansiering

Statligt basanslag + kompletterande intäktskällor som kapitalavkastning, forskningsmedel och sponsring.

6.1.4 Implementering

År 1: Politisk förankring, etablering av PKH, pilotprogram.

År 2–3: Fullständig övergång av utbildningar och personal.

År 4–5: Konsolidering, internationell profilering och utökad forskning.

6. Avtal, samverkan och Letter-of-intent

”Att leda övergången från en ekonomidrivna till en kulturdriven samhällsutveckling.”
Piteå Science Park - vision 2025

Idag har Piteå Näringsfastigheter (PNF) - förstås- skrivna avtal med sina hyresgäster. Vad avser övrig samverkan och samarbeten kan graden av formalitet däremot variera. I ett scenario där det skapas en Piteå Konstnärliga Högskola bör förstås avtalen bli mer

förpliktigande mellan de olika parterna. I en stiftarkrets fogas man samman av stiftelseurkunden eller stiftelseförordningen som stipulerar syftet. Men samarbeten och samverkan kommer naturligt också att förekomma med parter som befinner sig utanför den omedelbara kretsen av stiftare. En lägstanivå av formalisering bör därför appliceras - alltså så få korridors- eller muntliga avtal som möjligt. Detta för att hela tiden påminna om målet/målen för det "levande" campus.

Och jag skiljer på avtal och s.k. "letter of intent". Avsiktsförklaringar kan vara ett sätt att "värma upp" en relation, men blir ofta till intet förpliktigande. Hellre bör avtalen innehålla 2-3 åtaganden från respektive part. Dessa åtaganden ska syfta till att skapa utveckling/förändring i den gemensamt överenskomna riktningen. För att citera Stephen King: "show, don't tell". En variant är att PSP ges mandatet att styra över campus tillväxt och utveckling, och även ha en möjlighet att påverka urvalet av hyresgäster, givet att det finns ett intäktsmässigt spelrum för att vara "kräsen". En sådan dialog (mellan PSP och PNF) bör givetvis också formaliseras. Ett avtal som reglerar spelreglerna och som ger båda parter rimligt rörelseutrymme bör därvid formuleras.

7. Resonemang kring ekonomi och drift

Om man ska sägas något väsentligt - och detaljerat - kring ekonomi och drift av en ny entitet som Piteå Konstnärliga Högskola, fordras en djupare insyn i systemen än den jag hunnit skaffa mig under den relativt korta utredningstiden. Även UKÄ konstaterar (avseende den interna ekonomin och hanteringen på lärosätena) i sin rapport från 2024 att det är en komplex materia med låg transparens (min tolkning). Jag utgår därför från grovt skisserade komponenter (ej prissatt i kronor) och vad jag uppfattar som rimliga antaganden.

Det enklaste konstaterande avseende kostnader är att det krävs ett stiftelsekapital om 500 tkr som typiskt sett parterna bidrar med. Givet att förhandlingar/samtal mellan PKH, LTU och staten går i positiv riktning, borde en bottenplatta för ekonomin vara ett årligt anslag från staten motsvarande nuvarande kostnad för Musikhögskolan i Piteå.

Detta skulle i sin tur kunna kompletteras med:

- Kapitalavkastning från PKH:s stiftelseförvaltning
- Forsknings- och projektmedel från VR, EU och Nordisk Kulturfond m.fl.
- Sponsring och industriella partnerskap (inte minst i fråga om den fysiska gestaltningen)
- Intäkter från residens, studios och publika evenemang

8. Avslutande reflektion

En utredning av detta slag är i sin essens alltid *ofullbordad*. Varje möjligt vägval som utredaren pekar på föder i sin tur behovet av en *praktik* som i sin tur bygger på relationsbyggen och ytterligare "stigfinnande". Grovt sammanfattat kan det jag sett beskrivas som följer: i Piteå, i och runt Acusticum, finns såväl kompetens, kapacitet och utvecklingsvilja.

De tematiska spår jag presenterar som en form av avstamp för en högre konstnärlig utbildning är inte helt konventionella. Kombinationen av platsen, musikutövande (performance), ljudteknik, branschanalys, teater, dans, ledarskap, forskning, dokumentärt

berättande, entreprenörskap, samisk och tornedalsk kultur, dessutom i en miljö där det tvärssektoriella ska kunna vara en drivkraft, kan mycket väl framstå som provocerande och alltför svårtuggat i sammanhang där *specialiseringen* ofta närmast är en självklarhet. Jag menar att det är möjligt att skapa en plats där specialiseringen mycket väl kan bli frukten av det tvärssektoriella samarbetet - men det är inte nödvändigtvis ett självändamål.

Nu är tiden att föra samman dessa goda energier och påbörja ett framåtsyftande arbete. Här behövs alla närvarande krafter - ledare, starka organisationer, studenter, lärare, forskare, civilsamhälle och näringsliv. Skapa en förtroendefull form för att utveckla vägen framåt. Och gör.

Kiruna, september 2025

Fredrik Österling